

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

УДК336:14:342.25(477)

Васильчак С. В., д.е.н., професор

Львівський державний університет внутрішніх справ

Жидяк О. Р., д. е. н., доцент,

провідний науковий співробітник

ННЦ "Інститут аграрної економіки"

Дубина М. П., к.е.н., асистент

Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій

імені С.З. Гжицького

м. Львів

МІЖБЮДЖЕТНІ ВІДНОСИНИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Анотація. У статті досліджені підходи щодо визначення сутності міжбюджетних відносин та їх стан в Україні в умовах децентралізації. Також здійснена порівняльна характеристика централізованої та децентралізованої моделей міжбюджетних відносин та аналіз структури доходів місцевих бюджетів в Україні у 2015 році. Обґрунтовано напрями вдосконалення міжбюджетних відносин в умовах децентралізації.

Ключові слова: міжбюджетні відносини, децентралізація, бюджетна політика, бюджетна система, місцеві бюджети, міжбюджетні трансферти.

JEL code classification: H71, H77, H79

Vasylychak S.V.

Lviv state University of Internal Affairs.

Dubyna M.P.

Stephan Gzhytskyi Lviv national university of
veterinary medicine and biotechnologies

Zhydyak O.R.

Institute of Agrarian Economics

Lviv

BUDGET RELATIONS IN THE TERMS OF DECENTRALIZATION

Abstract. The article deals with the research of inter-budget relations in the context of decentralization in Ukraine. Comparative description of the centralization and decentralization models of inter-budget relations and analysis of the structure of local budgets income part in Ukraine in 2015 were done. The article analyzes the impact of inter-governmental transfers on the development of fiscal decentralization in Ukraine. The ways of inter-budget relations improving in the context of decentralization were justified. The essence of intergovernmental relations models, their advantages and disadvantages are determined. The article analyzes the changes in the budget and tax legislation. The main priorities of further development of intergovernmental relations are defined.

The search for sufficient financial resources to fully ensure the financial independence of local budgets of Ukraine's budget system is a major task that budget decentralization has to address. The financial base of local budgets should satisfy the authority of the local authorities in fulfilling all the tasks and programs of the region's development. On the basis of the changes and calculations expected, the massive filling of local budgets with financial resources and should become an indicator of the correctness of the implementation of this reform. Local authorities will receive the necessary financial resources to secure all aspects of the development of the region and exercise their powers. Strengthening fiscal decentralization can not be seen as weakening the functions of the state, but rather, they should be strengthened not by the use of administrative mechanisms, but by market mechanisms that have different forms and methods of providing them.

Keywords: inter-budget relations, decentralization, fiscal policy, budget system, local governments, inter-budget transfers.

Постановка проблеми. В сучасних умовах розвитку економіки України для підтримки економічного зростання, нормалізації бюджетного процесу, ліквідації диспропорцій регіонального розвитку потрібно забезпечити нормальне функціонування системи міжбюджетних відносин, особливо зараз, в умовах децентралізації. Перспективи регіонального розвитку значно залежать від ефективності функціонування системи міжбюджетних відносин.

У соціально-економічному розвитку країни та регіонів важливу роль відіграє механізм регулювання міжбюджетних відносин. Він визначає пропорції розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів між різними рівнями бюджетної системи і сприяє вирішенню соціально-економічних проблем та досягненню економічного зростання. На сьогоднішній день функціонування міжбюджетних відносин є неефективним. Це пов'язано з посиленням диспропорцій у соціально-економічному розвитку регіонів, недостатньою фінансовою забезпеченістю місцевих бюджетів. Тому важливим є дослідження міжбюджетних відносин з позицій децентралізації з одночасним узгодженням інтересів усіх суб'єктів міжбюджетних відносин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Численним проблемним питанням удосконалення міжбюджетних відносин присвячені праці зарубіжних та вітчизняних вчених: О. Кириленка, В. Кравченка, І. Чугунова, С. Юрія. Серед зарубіжних вчених – Ш. Бланкарт, Дж. Б'юкенен, Р. Масгрейв, Р. Міллер, У. Оутс. Однак, в сучасних умовах певні питання щодо міжбюджетних відносин залишаються далекими від вирішення, що робить актуальним потребу подальших досліджень цієї сфери.

Метою статті є дослідження стану міжбюджетних відносин, структури місцевих бюджетів в умовах децентралізації та обґрунтування шляхів забезпечення їх ефективності на сучасному етапі розвитку суспільства.

Виклад основного матеріалу. Міжбюджетні відносини є економіко-

правовою категорією, оскільки пов'язані з розмежуванням та правовим закріпленням за кожним рівнем влади видаткових повноважень, доходів, передачі коштів у формі міжбюджетних трансфертів.

Існує велика різноманітність поглядів щодо визначення сутності міжбюджетних відносин, які можна узагальнити за такими аспектами: фінансовий, економічний, організаційний, правовий, політичний і регулятивний (рис.1).

З позиції фінансового аспекту міжбюджетні відносини розглядаються як рух грошових коштів [1, с. 29] або фінансові потоки [2, с. 95], відносини, що виникають в процесі розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів між різними рівнями влади та управління через систему податкових платежів та міжбюджетних трансфертів [3, с. 66].

У межах економічного аспекту міжбюджетні відносини розглядаються як сукупність грошових відносин, пов'язаних з розподілом та перерозподілом частини ВВП у рамках країни з метою реалізації економічних функцій держави, таких як перерозподіл доходу і багатства, розподіл ресурсів між сферою матеріального виробництва й соціально-культурною сферою, соціальними групами населення, органами державної влади та місцевого самоврядування, різними регіонами країни, а також для забезпечення стійкого, збалансованого й динамічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць [1, с. 29].

Відповідно до з організаційного аспекту, міжбюджетні відносини розкриваються як сукупність дій органів влади, пов'язаних з організацією міжбюджетних відносин в країні, або як відносини між різними рівнями влади та управління з приводу розмежування між ними функцій, видаткових повноважень, доходних джерел та бюджетного вирівнювання у вигляді міжбюджетних трансфертів з метою збалансування обсягів видатків, обумовлених законодавчо наданими повноваженнями й делегованими функціями та їх доходів [4, с. 23–24; 1, с. 29].

З правової точки зору міжбюджетні відносини розглядаються як відносини між бюджетами різного рівня в особі органів

державної влади і місцевого самоврядування, що виникають у процесі складання, розгляду, затвердження та виконання бюджетів, які закріплені нормативно-правовими актами шляхом розмежування та делегування повноважень держави та

місцевого самоврядування, встановлення сфери їх спільних повноважень, законодавчого закріплення політики держави у сфері фінансового вирівнювання [1, с. 29].

Рис. 1. Підходи щодо визначення сутності міжбюджетних відносин
Джерело: узагальнено авторами на основі [55; 74; 199; 52]

Політичний аспект розглядає міжбюджетні відносини як відносини між політичними партіями й організаціями органів центральної й місцевої влади, спрямовані на організацію державної влади в країні, реалізацію державних та місцевих інтересів, та пов'язані з ухваленням законодавства, яке максимально збалансовувало б державні та місцеві інтереси у зв'язку з вирівнюванням бюджетної забезпеченості адміністративно-територіальних одиниць у державі [1, с. 29].

З позиції регулятивного аспекту міжбюджетні відносини виступають інструмен-

том соціальної та економічної політики держави [3, с. 62] або сукупність спеціально організованих дій політичного, правового, фінансово-економічного та іншого характеру з надання відповідних стимулів розвитку територій [5, с. 111].

Таким чином, міжбюджетні відносини спрямовані на формування власних фінансових ресурсів, відтворення фінансових потенціалів регіонів з метою зниження рівня їх дотаційності та усунення асиметрії економіко-соціального розвитку регіонів.

Бюджетна децентралізація — це перенесення надходження доходів та/або здій-

снення витрат грошових коштів на більш низький урядовий рівень при збереженні фінансової відповідальності. Тому механізм формування доходів місцевих бюджетів при здійсненні реформ і є запорукою її успішності [6].

Станом на початок 2014 р. в Україні загальна кількість місцевих бюджетів різних рівнів становила 12 087, у тому числі 694 місцеві бюджети мали прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом [7]. У 2015 р. налічувався 11 761 місцевий бюджет (без місцевих бюджетів Автономної Республіки Крим та м. Севастополя), у тому числі: 266 міських бюджетів міст районного значення; 743 селищні бюджети; 48 бюджетів районів у містах; 10 032 сільські бюджети. Мають прямі відносини з державним бюджетом 24 обласні бюджети, міський бюджет м. Києва, 173 міські бюджети міст обласного значення, 474 районні бюджети [8]. Бюджетним кодексом України у ст. 81 визначено, що між державою та територіальними громадами здійснюються міжбюджетні відносини щодо забезпечення відповідних бюджетів фінансовими ресурсами, необхідними для виконання функцій, передбачених Конституцією України та законами України [9]. Зміни до бюджетного законодавства, насамперед до Бюджетного кодексу України [10] та Податкового кодексу України, докорінним чином змінили систему міжбюджетних відносин, що застосовується для вирівнювання фінансових диспропорцій у бюджетній системі України. Фінансовий ресурс місцевих бюджетів на 2015 рік було сформовано з урахуванням змін, внесених до зазначених кодексів та інших законодавчих актів, що регулюють формування місцевих бюджетів та міжбюджетні відносини. Пріоритетами запроваджених змін визначено розширення прав органів місце-

вого самоврядування у прийнятті рішень та надання їм повної бюджетної самостійності щодо наповнення своїх бюджетів і здійснення видаткових повноважень. Одночасно передбачено збільшення джерел формування доходної бази місцевих бюджетів за рахунок передачі окремих доходів з державного бюджету, запровадження нового виду податку – акцизного податку з кінцевих продажів, розширення бази оподаткування податком на нерухомість. Для здійснення видатків на делеговані державою повноваження в галузях освіти та охорони здоров'я запроваджено нові субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам – освітню та медичну. Водночас змінами до Податкового кодексу України підвищено фіскальну незалежність органів місцевого самоврядування щодо місцевих податків та зборів, зокрема шляхом надання права самостійного визначення ставок податків з їх сплати [11].

У структурі доходів місцевих бюджетів частка міжбюджетних трансфертів у 2015 році становила 59,1% проти 56,4 у 2014 р. (рис. 2), що свідчить про бюджетну централізацію та її посилення. А це суперечить принципам бюджетної децентралізації.

В Україні міжбюджетні трансфертні ресурси перетворилися з інструменту надання фінансової допомоги у засіб здійснення перерозподільних процесів.

Як свідчить практика, збільшення обсягів трансфертів призводить до того, що органи місцевого самоврядування, для фінансування власних потреб, не зацікавлені у пошуку додаткових джерел доходів. І як наслідок – зниження ефективності використання коштів та низька результативність усієї системи міжбюджетних відносин.

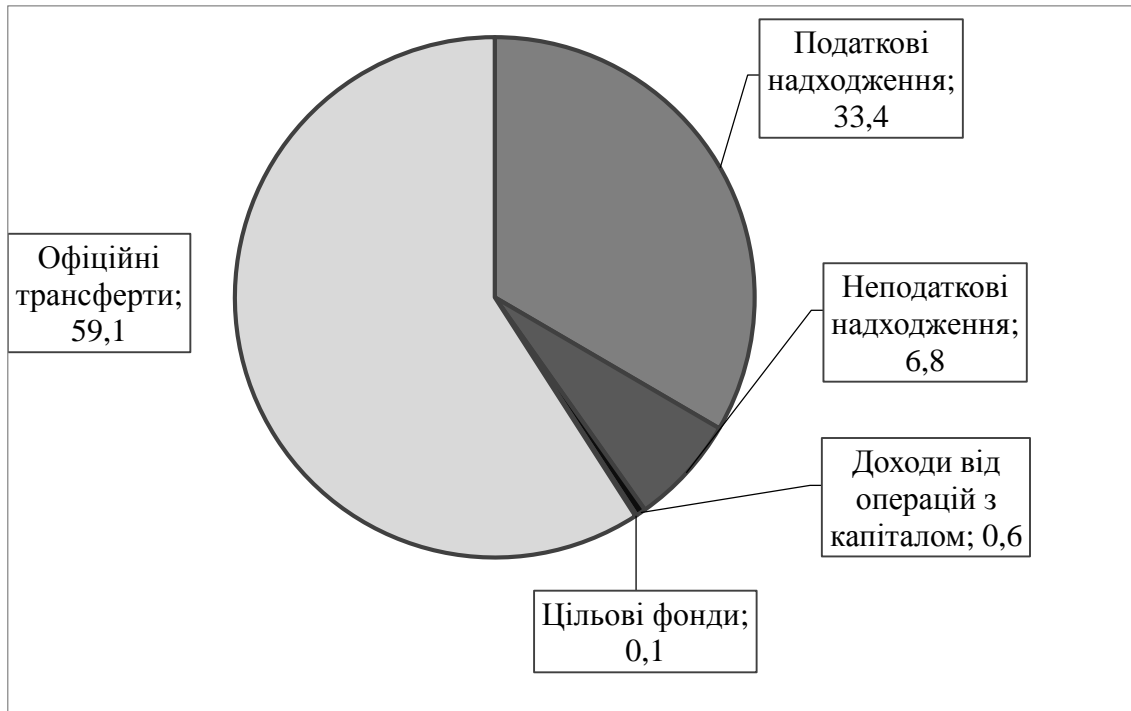

Рис. 2. Структура доходів місцевих бюджетів України у 2015 році, %
Джерело: побудовано за даними Державної казначейської служби України

Завдяки зазначеним змінам, було закладено основу для зростання доходів місцевих бюджетів та передачі органам місцевим органам влади додаткових бюджетних повноважень, а для їх реалізації – закріплення стабільних джерел доходів. Пріоритетами запроваджених змін до Бюджетного та Податкового кодексів України визначено розширення прав у прийнятті рішень та надання органам місцевого самоврядування повної бюджетної самостійності щодо наповнення своїх бюджетів та здійснення видаткових повноважень. Більшість країн ЄС з унітарним устроєм ефективно використовують принципи децентралізованої моделі, що дозволяє їм досягати значного економічного ефекту в області організації міжбюджетних відносин [1, с. 56]. Як справедливо зазначають В. Г. Боронос, Ю. В. Остріщенко, децентралізація управління бюджетними коштами в економічно розвинених країнах є одним з ключових чинників високої ефективності бюджетної системи загалом та передбачає розширення фінансової бази регіонів і муніципалітетів за рахунок передачі їм потужних фінансових джерел, які

раніше були закріплені за державним (центральним) бюджетом [12, с. 42]. Сутність моделей міжбюджетних відносин, їх переваги та недоліки зображені на рис. 3.

Отож, подальше формування міжбюджетних відносин в умовах децентралізації вимагає розширення прав органів влади на місцях, зміцнення їх бюджетної самостійності та визначення відповідальності. На нинішньому етапі першочерговими кроками мають стати [17]:

- прийняття змін до Конституції України в частині децентралізації влади та визначення функцій місцевих громад;

- визначення прав і повноважень органів місцевого самоврядування й об'єднаних територіальних громад, які створюються згідно з Законом та перспективним планом формування територій громад;

- визначення та затвердження державних соціальних стандартів шляхом розробки та впровадження методик розрахунку вартості соціальних послуг для всіх галузей (освіти, охорони здоров'я і т. д.), що дасть змогу визначати грошовий еквівалент та склад послуги, яка надається;

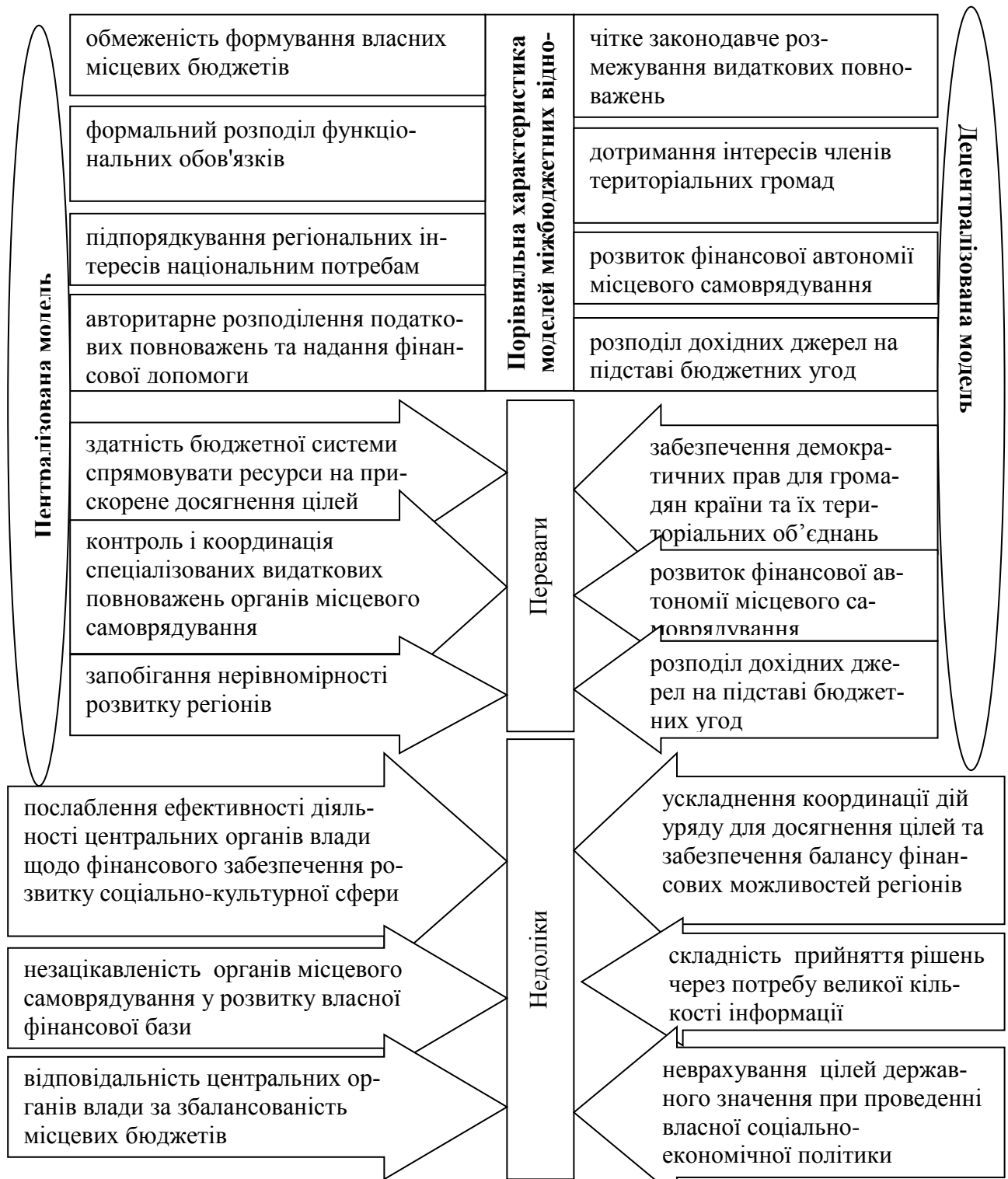

Рис. 3. Порівняльна характеристика моделей міжбюджетних відносин

Джерело: розроблено на основі [1, с. 56; 57, с. 76; 13, с. 33–35; 14, с. 22; 15, с. 31; 16, с. 105–107].

- підвищення якості й ефективності соціальної політики та формування передумов для функціонування «ринку соціальних послуг» на основі забезпечення в контексті децентралізації нормативно-

правової бази для створення Єдиних центрів соціальних послуг, упровадження системи соціального планування на місцевому рівні з урахуванням вимог уряду, по-

треб громади та її залученням до вирішення соціальних проблем;

- удосконалення адміністрування податку на доходи фізичних осіб шляхом зміни нормативів розмежувань та передачі надходжень за цим податком до місцевих бюджетів за місцем фактичного проживання (реєстрації) особи, підвищення ефективності розподілу отримуваних доходів між адміністративно-територіальними одиницями різних рівнів;

- удосконалення системи адміністрування майнового податку шляхом проведення інвентаризації земель та формування повноцінного земельного кадастру, посилення фіскального адміністрування земельного податку й орендної плати за земельні ділянки державної та комунальної власності, завершення формування державного реєстру речових прав на нерухоме майно;

- розширення джерел доходів місцевих бюджетів, зокрема шляхом введення податку за використання громадського простору та надання права органам місцевого самоврядування визначати ставки цього податку та механізми адміністрування.

- підвищення ефективності та прозорості використання бюджетних коштів органами місцевого самоврядування шляхом застосування програмно-цільового методу при формуванні місцевих бюджетів на плановий бюджетний рік, залучення громадськості та її інформування про стан ви-

конання бюджету за допомогою сучасних інформаційних технологій, зокрема, Internet-порталу «Прозорий бюджет»;

- забезпечення системності та узгодженості нормативно-правового забезпечення бюджетного процесу в Україні. [18]

Висновки. Пошук достатніх обсягів фінансових ресурсів, які зможуть у повній мірі забезпечувати фінансову незалежність місцевих бюджетів бюджетної системи України – це головне завдання, яке має вирішити бюджетна децентралізація. Фінансова база місцевих бюджетів повинна задовольняти виконання повноважень органів місцевої влади щодо виконання ними всіх завдань і програм розвитку регіону. На основі проведених змін і розрахунків, очікується вагоме наповнення місцевих бюджетів фінансовими ресурсами і має стати індикатором правильності здійснення даної реформи [14]. Чи сприятимуть ці зміни у бюджетній децентралізації істотним результатам в наступних періодах – покаже час. Проте органи місцевої влади отримують необхідні фінансові ресурси для забезпечення всіх сторін розвитку регіону та виконання своїх повноважень. Зміцнення бюджетної децентралізації не можна розглядати як послаблення функцій держави, а навпаки, вони мають посилюватись не через використання адміністративних механізмів, а ринкових, які мають різні форми і методи їх забезпечення.

Список літератури:

1. Воробьев Ю. И. Межбюджетные отношения в Украине / Ю. И. Воробьев, И. В. Усков. – Симферополь: АРИАЛ, 2010. – 276 с.
2. Загорський В. С. Бюджетна система та оподаткування в Україні: проблеми розвитку : [монографія] / В. С. Загорський. – Х. : ВД „ІНЖЕК”, 2008. – 288 с.
3. Фаттиева А. Р. Межбюджетные отношения в условиях федерализма: [монография] / А. Р. Фаттиева, Д. М. Гаджикурбанов. – Ижевск: Изд-во ИжГТУ, 2005. – 144 с.
4. Волохова І. С. Міжбюджетні відносини в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку / І. С. Волохова. – Одеса: Атлант, 2010. – 234 с.
5. Гринкевич Л. С. Теоретико-методологические основы формирования современной системы межбюджетных отношений в региональных системах / Л. С. Гринкевич, В. В. Казаков, Н. А. Урман. – Томск: Изд-во НТЛ, 2010. – 420 с.
6. Лагутина Л.О. Джерела формування місцевих бюджетів сільських територій в умовах децентралізації. - Збірник наук.праць. - Випуск 6.2015
7. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://195.78.68.18/minfin/control/uk/publish/article?art_id=393565&cat_id=319594
8. Місцеві бюджети. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://minfin.gov.ua/news/bjudzhet/local-budg>
9. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI, станом на 13.02.2016 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
10. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин ; Закон України від 28.12.2014 р. № 79-VIII [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/79-19>

11. Промова Міністра фінансів Наталії Яреско на засіданні Уряду щодо виконання Державного бюджету за 2015 рік. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua/news/view/promova-ministra-finansiv-natalii-iaresko-na-zasidanni-uriadushchodo-vykonannia-derzhavnoho-biudzhetu-za-rik?category=bjudzhet>
12. Боронос В. Г. Удосконалення бюджетної політики на місцевому рівні / В. Г. Боронос, Ю. В. Остриченко // Вісник Сумського державного університету. Сер. : Економіка. – 2013. – № 4. – С. 40–50.
13. Каун О. Б. Концептуальні засади формування механізму міжбюджетних відносин в Україні / О. Б. Каун // Фінанси України. – 2001. – № 6. – С. 31–38.
14. Макогон В. Д. Основи регулювання міжбюджетних відносин / В.Д. Макогон // Економіка. Фінанси. Право. – 2010. – № 12. – С. 21–24.
15. Ставерська Т. О. Реформування міжбюджетних відносин в Україні / Т. О. Ставерська, І. Л. Шевчук // Science Rise. – 2015. – № 6(3). – С. 29–34.
16. Феценко Л.В. Бюджетна система України: навч. посіб. / Л. В. Феценко, П. В. Проноза, Н. В. Кузьминчук. – К.: Кондор, 2008. – 440 с.
17. Пріоритети реформування та напрями перспективного розвитку міжбюджетних відносин в умовах бюджетної децентралізації в Україні. Аналітична доповідь / О. С. Власюк, Л. Г. Шемаєва, Н. В. Ко рень та ін. ; під ред. О. С. Власюка. - К. : НІСД, 2015. - 80 с.
18. Бюджет місцевої ради в умовах децентралізації / Центр політичних студій та аналітики. [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://www.cpsa.org.ua/novyny/byudzhets-mistsevoji-rady-v-umovah-detsentralizatsiji/>

Reference:

1. Vorobev, Yu. N., Uskov, Y. V. (2010) Mezhibudzhetye otnosheniya v Ukrayne. *Symferopol: ARYAL*, 276 p. [in Russian]
2. Zahorskyi, V. S. (2008) Biudzhetsna systema ta opodatkovannia v Ukraini: problemy rozvytku : [monohrafiya]. *Kh. : VD „INZhEK”*, 288 p. [in Ukrainian]
3. Fattyeva, A. R., Hadzhykurbanov, D. M. (2005) Mezhibudzhetye otnosheniya v usloviakh federalyzma: [monohrafiya]. *Yzhevsk: Yzd-vo YzhHTU*, 144 p. [in Russian]
4. Volokhova, I. S. (2010) Mizhibudzhetni vidnosyny v Ukraini: suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku. *Odesa: Atlant*, 234 p. [in Ukrainian]
5. L. S. Hrynkevych, V. V. Kazakov, N. A. Urman. (2010) Teoretyko-metodolohicheskye osnovy formirovaniya sovremennoi systemy mezhibudzhetykh otnosheni v rehyonalnykh systemakh. *Tomsk: Yzd-vo NTL*, 420 p. [in Russian]
6. Lahutina, L.O. (2015) Dzherela formuvannia mistsevykh biudzhetyv silskykh terytorii v umovakh detsentralizatsii. *Zbirnyk nauk.prats, Vypusk 6*. [in Ukrainian]
7. Ofitsiyni sait Ministerstva finansiv Ukrainy [Online]. Retrieved from: http://195.78.68.18/minfin/control/uk/publish/article?art_id=393565&cat_id=319594 [in Ukrainian]
8. Mistsevi biudzhety. Ofitsiyni sait Ministerstva finansiv Ukrainy [Online]. Retrieved from: <http://minfin.gov.ua/news/bjudzhet/local-budg> [in Ukrainian]
9. Biudzhetni kodeks Ukrainy vid 08.07.2010 r. № 2456-VI, stanom na 13.02.2016 r. [Online]. Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> [in Ukrainian]
10. Pro vnesennia zmin do Biudzhethnoho kodeksu Ukrainy shchodo reformy mizhibudzhetykh vidnosyn ; Zakon Ukrainy vid 28.12.2014 r. № 79-VIII [Online]. Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/79-19> [in Ukrainian]
11. Promova Ministra finansiv Natalii Yaresko na zasidanni Uriadu shchodo vykonannia Derzhavnoho biudzhetu za 2015 rik. Ofitsiyni sait Ministerstva finansiv Ukrainy [Online]. Retrieved from: <http://www.minfin.gov.ua/news/view/promova-ministra-finansiv-natalii-iaresko-na-zasidanni-uriadushchodo-vykonannia-derzhavnoho-biudzhetu-za-rik?category=bjudzhet> [in Ukrainian]
12. V. H. Boronos, Yu. V. Ostrishchenko (2013). Udoshkonalennia biudzhetsnoi polityky na mistsevomu rivni. *Visnyk Sumskoho derzhavnoho universytetu. Ser.: Ekonomika*, № 4, P. 40–50 [in Ukrainian].
13. Kaun, O. B. (2001) Kontseptualni zasady formuvannia mekhanizmu mizhibudzhetykh vidnosyn v Ukraini. *Finansy Ukrainy*, № 6, P. 31–38 [in Ukrainian].
14. Makohon, V. D. (2010) Osnovy rehuliuvaniya mizhibudzhetykh vidnosyn. *Ekonomika. Finansy. Pravo*, № 12, P. 21–24 [in Ukrainian].
15. T. O. Staverska, I. L. Shevchuk (2015). Reformuvannia mizhibudzhetykh vidnosyn v Ukraini. *Science Rise*, № 6(3), P. 29–34 [in Ukrainian].
16. L. V. Feshchenko, P. V. Pronoza, N. V. Kuzmynchuk (2008). Biudzhetsna systema Ukrainy: navch. posib. *K.: Kondor*, 440 p. [in Ukrainian].
17. O. S. Vlasivuk, L. H. Shemaieva, N. V. Koren ta in. (2015) Priorytety reformuvannia ta napriamy perspektyvnoho rozvytku mizhibudzhetykh vidnosyn v umovakh biudzhetsnoi detsentralizatsii v Ukraini. *Analitychna dopovid [pid red. O. S. Vlasivuka]. K.: NISD*, 80 p. [in Ukrainian].
18. Biudzhets mistsevoji rady v umovakh detsentralizatsii. *Tsentr politychnykh studii ta analityky*. [Online]. Reyrieved from: <http://www.cpsa.org.ua/novyny/byudzhets-mistsevoji-rady-v-umovah-detsentralizatsiji/> [in Ukrainian].